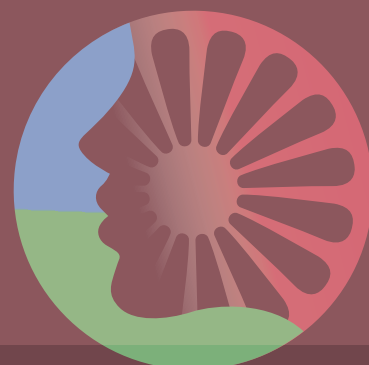

This programme is funded
by the European Union

НИЕ МОЖЕМЕ!
AMEN SHAJ!
WE CAN

АНАЛИЗА

ЗА ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА
ИНФОРМИРАНОСТ И ЗНАЕЊЕ ЗА
РОДОВО БАЗИРАНОТО НАСИЛСТВО И
СЕМЕЈНОТО НАСИЛСТВО ВО РОМСКИТЕ
ЗАЕДНИЦИ ВО ПЕТ ОПШТИНИ:

КОЧАНИ, КИЧЕВО, КУМАНОВО,
ПРИЛЕП И ШТИП

АНАЛИЗА
ЗА ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА
ИНФОРМИРАНOST И ЗНАЕЊЕ ЗА
РОДОВО БАЗИРАНОТО НАСИЛСТВО
И СЕМЕЈНОТО НАСИЛСТВО ВО
РОМСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ
ВО ПЕТ ОПШТИНИ:
КОЧАНИ, КИЧЕВО, КУМАНОВО,
ПРИЛЕП И ШТИП

декември, 2022

Издавач: **ЗДРУЖЕНИЕ „НАЦИОНАЛЕН РОМСКИ ЦЕНТАР“** - Куманово

Авторка: **Зурија Мемедова**

Лектор: **Лидија Вангелова Андреева**

Дизајн на корица и компјутерска подготовка: **Зоран Величковски**

Ова истражување е изработено во рамките на проектот **„Кампања за превенција на насилство врз жени-те и семејно насилство во ромските заедници“**, имплементиран од Националниот ромски центар, во рамките на Регионалната програма на Европската Унија и UN Women **„Спречување на насилството врз жените во Западен Балкан и Турција: Имплементирање норми - промена на ставови“**.

Оваа публикација е изработена со финансиска поддршка на Европската Унија. Нејзината содржина е предмет на единствена одговорност на Националниот ромски центар и нужно не ги одразува ставовите на Европската Унија.

Содржината на оваа публикација нужно не ги одразува ставовите на Телото на ОН за родова еднаквост и зајакнување на жените UN Women, неговиот Извршен одбор или земјите-членки на Обединетите нации. Оз-наките во оваа публикација не имплицираат мислење за правниот статус на која било земја или територија, нејзините органи или за ограничување на границите.

Текстот не е уреден според официјалните стандарди за објавување и UN Women не прифаќа никаква од-говорност за грешка.

СОДРЖИНА

ВОВЕД	5
МЕТОДОЛОГИЈА	7
ПРАВНА РАМКА	9
ВКУПНИ РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТ И ЗНАЕЊЕ ЗА РОДОВО БАЗИРАНО НАСИЛСТВО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО РОМСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ ВО ПЕТ ОПШТИНИ: КИЧЕВО, КОЧАНИ, КУМАНОВО, ПРИЛЕП И ШТИП	17
РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА КИЧЕВО	25
РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА КОЧАНИ	27
РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА КУМАНОВО	29
РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА ПРИЛЕП	31
РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА ШТИП	33
ПРЕПОРАКИ И ЗАКЛУЧОЦИ	35
ANNEX I - ПРАШАЛНИК	37

СПИСОК НА КРАТЕНКИ

АВРСМ	Агенција за вработување на Република Северна Македонија
ГО	Граѓанско општество
ЈУМЦСР	Јавни установи Меѓуопштински центри за социјални работи
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
МВР	Министерство за внатрешни работи
ООН	Организација на Обединети нации
РСМ	Република Северна Македонија
РБН	Родово базирано насилство
СН	Семејно насилство
ЦСР	Центар за социјална работа

ВОВЕД

Во светски рамки, родово базираното насилство е едно од најчестите нарушувања на човековите права. Според податоците во светот, една од три жени е жртва на физичко или сексуално насилство. Насилството се јавува во повеќе форми: физичко, психичко, сексуално, економско. Сè почесто во Северна Македонија се соочуваме и со најтешката форма на родово базираното насилство - фемицид.

На патот кон Европска Унија, Република Северна Македонија во континуитет работи на зајакнување на законската рамка поврзана со родовата еднаквост, семејното насилство и родово базираното насилство. Во земјата повеќе од една деценија се спроведуваат едукативни кампањи, обуки за релевантните сектори: социјалните служби, полицијата, судството, невладините организации кои работат на оваа проблематика. Сепак, сите форми на насилство се во голема мерка присутни и најчесто се случуваат далеку од очите на јавноста.

И покрај тоа што родово базираното насилство и семејното насилство не познаваат социјални, ниту пак, економски бариери, посебно загрозувана група се лицата кои припаѓаат на маргинализираните заедници, со низок степен на образование. Девојките и жените од тие причини се економски зависни и дополнително поттиснати од бремето на традиционалните семејни односи. Токму затоа ова истражување е фокусирано на ромската етничка група во Северна Македонија. Ромите, и покрај, напорите за едукација, пристапот до можности за вработување, пристапот до бесплатна правна помош, остануваат на маргините на општеството, да се борат со предизвиците во заедниците кои се мултидимензионални. Семејното насилство и родово базираното насилство се препознати како присутни форми на насилство, но на оваа тема се зборува тивко, се врти главата или се избегнува одговорот.

Оваа Анализа за проценка на нивото на информираноста и знаењето за родово базираното насилство и семејното насилство во ромските заедници во 5 општини: Кочани, Кичево, Куманово, Прилеп и Штип ќе даде резултати од проценката направени на терен, по кој следуваат заклучоци и препораки.

STOP CON TROL WOMEN

Фото: Национален Ромски центар - архива

АНАЛИЗА за проценка на нивото на информираност и знаење за родово базираното насилство и семејното насилство во ромските заедници во пет општини: Кочани, Кичево, Куманово, Прилеп и Штип

МЕТОДОЛОГИЈА

Анализата за проценката на нивото на информираност и знаење за родово базираното и семејното насилство во ромските заедници во 5 општини: Кичево, Кочани, Куманово, Прилеп и Штип беше направена во периодот од февруари 2022 година до октомври 2022 година.

Целта на оваа анализа е да даде холистички, сеопфатен и систематски осврт на регулативата и на нивото на информираност и знаење за родово базираното и семејното насилство на Ромите во петте општини и да обезбеди податоци и докази од кои ќе произлезат конкретни препораки за подобрување на информираноста и знаењето на ромската заедница во областите на родово базираното насилство и семејното насилство.

Дополнително, ова истражување ќе покаже кои се клучните фактори кои влијаат врз неинформираноста на ромската заедница за родово базирано и семејно насилство, како и пристапот на Ромите до заштита на жртвите. Наодите на истражувањето ќе послужат во натамошното креирање политики со цел системско адресирање на проблемите со кои се соочуваат Ромите од 5-те општини во Република Северна Македонија, како и зголемување на знаењето и информираноста за родово базираното и семејното насилство.

Согласно со методологијата и предложената временска рамка за спроведување на Анализата, преземени се следните дејствија: Анализа на правна рамка, прибирање податоци од МТСП, МВР, АВРМ, ЈУМЦСР Куманово, ЈУМЦСР Штип, ЈУМЦСР Кочани, ЈУМЦСР Кичево, ЈУМЦСР Прилеп, сè со цел собирање податоци од страна на релевантни институции за родово базирано насилство и семејно насилство. Подготвени и спроведени се прашалници за испитаници, жени, девојки, мажи и момчиња имајќи ја предвид родовата перспектива во оценувањето, сè со цел да се процени нивото на информираност и знаење за родово базирано и семејно насилство во ромските заедници во 5-те општини. Прашалниците за проценка на информираноста и знаењето за РБН и семејно насилство се спроведени на терен од врата до врата со население од ромска етничка припадност, од страна на главниот експерт од истражувачкиот тим, во соработка со теренските консултанти за кампањата на НРЦ. Во периодот февруари и март 2022 година е спроведена првата проценка на информираноста и знаењето преку прашалници, односно пред спроведување на Кампањата за превенција на насилството врз жените и семејното насилство во ромските заедници, со вкупен број 1000, во општините опфатени со анализата, односно по 200 прашалника во секоја општина. По завршувањето на Кампањата за превенција на насилството врз жените и семејното насилство во ромските заедници, следуваеше повторна проценка на информираноста и знаењето, која се одвиваше во периодот август и септември 2022 го-

Фото:
Национален
Ромски центар - архива

дина, преку прашалници со вкупен број 1000, во 5-те општини, односно по 200 прашалника во секоја општина. Во сите општини се внимаваше на родовата застапеност и застапеност на возрастната граница, односно од 14 годишна возраст нагоре. При спроведувањето на проценката во сите општини прашалниците се пополнуваа на јазикот кој е разбирлив за заедницата: ромски јазик, македонски јазик, турски јазик или албански јазик.

Резултатите од прашалникот се засновани на одговори од 2000 испитаници од ромска етничка припадност од пет општини во Република Северна Македонија: Кичево, Кочани, Куманово, Прилеп и Штип. Анализата дава податоци за информираноста и знаењето на ромското население во 5-те општини за родово базираното насилство и за семејното насилство.

ПРАВНА РАМКА

Во однос на законодавството и правната рамка поврзана со семејното насилство и родово базираното насилство, се бележи напредок, но сепак, главен проблем останува имплементацијата на законите и превентивното дејствување на институциите пред да се случат физичкото, психолошкото, сексуалното, економското насилство, како и во фемицидите.

Република Северна Македонија како членка на ООН е потписник на сите конвенции кои се значајни за унапредување на правата на жените, спречување на сите форми на дискриминација и родово ед-наквост. Меѓу најзначајните за оваа анализа се: **Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација врз жената на ООН (1979)**, Пекиншката платформа за акција која е универзален план за зајакнување на жените и превенција и елиминирање на насилството врз жените и Конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство (2017) - Истанбулска конвенција.

Република Северна Македонија беше меѓу првите земји што ја потпишаа Истанбулската конвенција. Во декември 2017 година Собранието на Република Северна Македонија го усвои Законот за ратификација на Конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство. Инструментот за ратификација беше предаден на 23 март 2018 година, а Конвенцијата стапи во сила на 1 јули 2018 година. Министерството за труд и социјална политика на Република Северна Македонија е надлежно за подготовка на Национален акциски план, негово спроведување, како и усогласување на националното законодавство со одредбите во Истанбулската конвенција. **Имплементацијата на законските одредби и координацијата на институциите со цел заштита на жртвите на родово базирано насилство сè уште претставува сериозен предизвик за државните институции.**

Фото: Национален Ромски центар - архива

ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД НАСИЛСТВО ВРЗ ЖЕНИ И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО (2021)¹

Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејно насилство беше донесен во јануари 2021 година. На овој закон му претходеше Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство (2015)². Новиот Закон за спречување и заштита од насилство врз жените и семејно насилство е дел од усогласувањето на националното законодавство со одредбите на Истанбулската конвенција. Целта на законот е да спречи и заштити од родово базирано и семејно насилство, како и да го подобри системот за заштита на жените жртви од каква било форма на РБН и СН во согласност со Уставот на Република Северна Македонија и меѓународните договори. Со новиот закон се направени унапредувања, така што во поимникот на Законот во член 3 специфично дефинира што опфаќа и што се подразбира под „**насилство врз жените**“ (став 1), „**родово базирано насилство**“ (став 2), „**семејно насилство**“ (став 3) и „**интимно партнерско насилство**“ (став 5).

Со новиот закон се дефинира и **Реинтеграција на жените жртви на насилство** (член 99), за првпат во системот на заштита од насилство врз жените и семејно насилство, каде што преку посебна **Програма за реинтеграција на жртви на насилство**, ќе се обезбедат следниве услуги: психолошко советување со менторство, привремено домување, можности за образование и обука од различни области, разни видови финансиска помош специјално наменета за жените жртви на насилство, како и мерки за вработување утврдени со закон. Според овој член, надлежните институции се обврзани да ги препознаваат жените жртви на насилство како посебна ранлива категорија и да развиваат програми и мерки во согласност со специфичните потреби на жените жртви на насилство.

Фото: Национален Ромски центар - архива

1 Службен Весник на РСМ, Бр.24/20/01/2021

2 Службен весник на Република Македонија" број 138/14, 33/15 и 150/15

СТРАТЕГИЈА ЗА ИНКЛУЗИЈА НА РОМИТЕ 2022 – 2030

Во анализата на состојбата во РСМ како составен дел од самата Стратегија за инклузија на Ромите 2022- 2030³ како генерален заклучок наведено е дека спроведувањето на Стратегијата за Ромите во Република Македонија 2014-2020 и НАП во периодот 2016-2020 покажа лимитиран прогрес во делот на постигнувања по приоритетните области. Според Извештајот (Прогрес извештај за напредокот на РСМ за 2020)⁴ на Европската комисија за напредокот на Република Северна Македонија, во однос на инклузијата на Ромите констатиран е ограничен напредок во споредба со 2019 година. Се нотира дека спроведувањето на оваа стратегија и соодветните акциски планови за образование, вработување, домување, здравство не се спроведуваат целосно. Во делот на подобрување на ситуацијата на жената Ромка констатирано е дека состојбата е непроменета. Во Извештајот на Европската комисија за напредокот на РСМ за 2021⁵ се нотира дека ромските девојки и понатаму се мошне ранливи, често поради невработеноста и браковите на рана возраст. Додека во 2022⁶ година се укажува на тоа дека жените и девојчињата Ромки и натаму се мошне ранливи, често поради невработеноста.

Во новата Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030 поставени се осум цели кои се во насока на стратешката рамка на ЕУ и Декларацијата од Познан. Две од овие цели се хоризонтални, во областите на сиромаштијата и антициганизмот, додека останатите шест се секторски цели во областите на образованието, вработувањето, домувањето, здравството, културата и граѓанската регистрација.

Во новата Стратегија може да се забележи дека унапредувањето на положбата на жените Ромки не е посебно издвоена како цел. Темата за унапредување на правата на жената Ромка се вклучува во сите осум области на Стратегијата⁷, односно стратешки цели.

STOP VIOLENCE

3 Стратегија за инклузија на Ромите 2022 – 2030 – достапна на страницата на МТСП на следниот линк.

4 Прогрес-извештај за напредокот на РСМ за 2020

5 Во Извештајот на Европската комисија за напредокот на РСМ за 2021

6 Во Извештајот на Европската комисија за напредокот на РСМ за 2022

7 Стратегија за инклузија на Ромите 2022-2030

НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ЗАШТИТА, ПРОМОЦИЈА И ИСПОЛНУВАЊЕ НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ЖЕНИТЕ И ДЕВОЈЧИНАТА РОМКИ 2022 – 2024

Министерството за труд, заедно со ГО и други релевантни институции, во текот на 2021 го подготви **Националниот акциски план за заштита, промоција и исполнување на човековите права на жените и девојчињата Ромки**⁸ (ноември 2021) кој има за цел унапредена интерсекциска правда, односно еднаков и правичен пристап до права, можности, ресурси и моќ во општеството, за жените и девојчињата Ромки. Во предвидените исходи, третиот исход се однесува на подобрена ефективна заштита на Ромките од каков било облик на родово-базирано насилство и семејно насилство, со кој се дава фокус на пристапот до заштита од родово базирано и семејно насилство, како и на намалување и следење на малолетничките бракови. Со овој НАП за спроведувањето на активностите, МТСП во соработка со ГО, предвидено е да ја поддржи изработката на оперативни планови за спроведување на НАП на локално ниво. Овие планови треба да бидат изработени во првите шест месеци од рокот за започнување на спроведувањето на стратегијата, односно од 2022 година. Оперативни планови за заштита, промоција и исполнување на човековите права на жените и девојчињата Ромки на локално ниво во петте општини каде што е спроведена оваа проценката **НЕМА**.

Фото: www.euractiv.com

⁸ Национален акциски план за заштита, промоција и исполнување на човековите права на жените и девојчињата Ромки – достапен на страницата на МТСП на следниот линк.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ ОД РЕЛЕВАНТНИ ИНСТИТУЦИИ ЗА РОДОВО БАЗИРАНО НАСИЛСТВО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО КОЧАНИ, КИЧЕВО, КУМАНОВО, ПРИЛЕП И ШТИП

Во согласност со Методологијата за прибирање податоци, беа испратени барања за информации од јавен карактер до институциите надлежни за постапување во случај на родово базирано и семејно насилство за периодот од јануари 2021 година до декември 2021 година и за периодот од јануари 2022 година до август 2022 година. Податоците од релевантните институции за РБН и СН побарани се за да се има увид во официјалните статистички податоци за пријавувањето на РБН и СН од страна на ромското население во 5-те општини опфатени со Анализата, како и да се направи компарација дали познавањето на темата влијае на пријавувањето на насилството во институциите.

Добиените податоци од страна на релевантните институции се нецелосни, недостасуваат побараните податоци за етничката припадност, а дел од институциите немаат податоци за бараниот период, односно за 2021 година и за период од јануари 2022 година до август 2022 година.

Согласно со добиените податоци од **Министерството за труд и социјална политика**, вкупниот број новоевидентирани жртви на СН за 2021 година изнесува 1608. Од нив, **182 се од ромска националност**. Бројот на жртви на СН кои оствариле права од социјална заштита изнесува 77 (отсутвува информација за структурата по етничка припадност). 58 лица (34 жени и 24 деца) биле корисници на услугата сместување во центар за жртви на СН. Од добиените податоци од МТСП, не може да се види етничката структура на корисниците на услугата. Побараните податоци за 2022 не се добиени од страна на институцијата.

Од **Министерството за внатрешни работи** беа добиени информации за бројот на кривични дела поврзани со СН, како и половата структура на сторителите и жртвите, по општини. Податоците за 2021 година и за периодот јануари – јуни 2022 година се прикажани во табелата подолу.

2021 година					
ГРАД	КРИВИЧНИ ДЕЛА СО СН	СТОРИТЕЛИ		ЖРТВИ	
		МАЖИ	ЖЕНИ	МАЖИ	ЖЕНИ
Прилеп	72	72	8	14	62
Куманово	53	52	0	9	43
Кичево	16	15	2	2	14
Кочани	29	26	3	7	22
Штип	35	35	1	14	40

јануари - јуни 2022 год.					
ГРАД	КРИВИЧНИ ДЕЛА СО СН	СТОРИТЕЛИ		ЖРТВИ	
		МАЖИ	ЖЕНИ	МАЖИ	ЖЕНИ
Прилеп	32	32	2	4	30
Куманово	13	13	1	1	9
Кичево	4	4		1	3
Кочани	23	23	2	7	17
Штип	29	29	2	3	26

Од **центрите за социјална работа** беа побарани информации за бројот на пријавени случаи и регистрирани жртви на РБН и СН, како и изречените мерки за истите за следниот период: 2021 година (од јануари до декември) и од јануари 2022 година до август 2022 година.

Информациите добиени од центрите за социјална работа се следни:

- **Центарот за социјална работа Куманово** нема евидентирани пријави и случаеви на РБН за бараниот период. Во однос на жртвите на семејно насилство од ромска националност, во период од јануари 2021 до август 2022 години регистрирани се пријави на 2 жени од ромска националност за семејно насилство (на возраст од 30 години и 26 години). Една од нив била сместена во Прифатен центар за лица жртви на семејно насилство и биле преземени итни мерки за заштита до Основен Суд Куманово. Во истиот период е регистриран и маж жртва на семејно насилство, од ромска националност.
- **Центарот за социјални работи Штип**, исто така, нема регистрирани жртви и пријавени случаи на РБН насилство за 2021 и првата половина на 2022 година. Во истиот период, има 4 пријави и 4 регистрирани жени жртви на СН од ромска националност. 2 од нив биле привремено сместени во центар за жртви на семејно насилство и побарани се 2 привремени мерки.
- **Центарот за социјална работа Прилеп** информираше дека во периодот за 2021 година има 27 пријави за СН од лица од ромска националност и 13 во првата половина на 2022 година. Согласно со информациите од ЦСР Прилеп, евиденцијата по етничка структура се води само при пријавата, но не и понатаму во однос на мерките кои се преземаат и изрекуваат.
- **Центарот за социјална работа Кичево** извести дека за наведениот период е регистрирана една пријава и една жртва на СН од жена од ромска националност, каде на маж на возраст од 56 години му е изречена привремена мерка од надлежниот суд.
- Од **Агенцијата за вработување** на Република Северна Македонија беа побарани информации за регистрирани невработени лица од ромска националност, а кои во едно се регистрирани како жртви на СН и преглед на корисници на активни мерки на лица од ромска националност кои се регистрирани како жртви на РБН и/или СН насилство. Од АВРМ е добиена информација дека таква категоризација не се води и дека имаат информации општо за Роми корисници на активните мерки.

РЕЗИМЕ

- Податоците добиени од институциите уште еднаш потврдуваат дека во најголем процент жртвите на РБН и СН се жени, додека најголем дел од сторителите се мажи.
- Може да се заклучи дека мал е одзивот на пријави РБН и СН. Во споредба со останатите резултати од истражувањето, може да се заклучи дека РБН не се пријавува како резултат на неинформираност и незнаење.
- Потребно е надлежните институции да ја почитуваат законската обврска за прибирање податоци и водење статистички преглед за случаите на РБН и СН при постапување во случај на РБН и СН.

Фото: www.refinery29.com

STOP VIOLENCE NOW

JUST DO IT. ✓

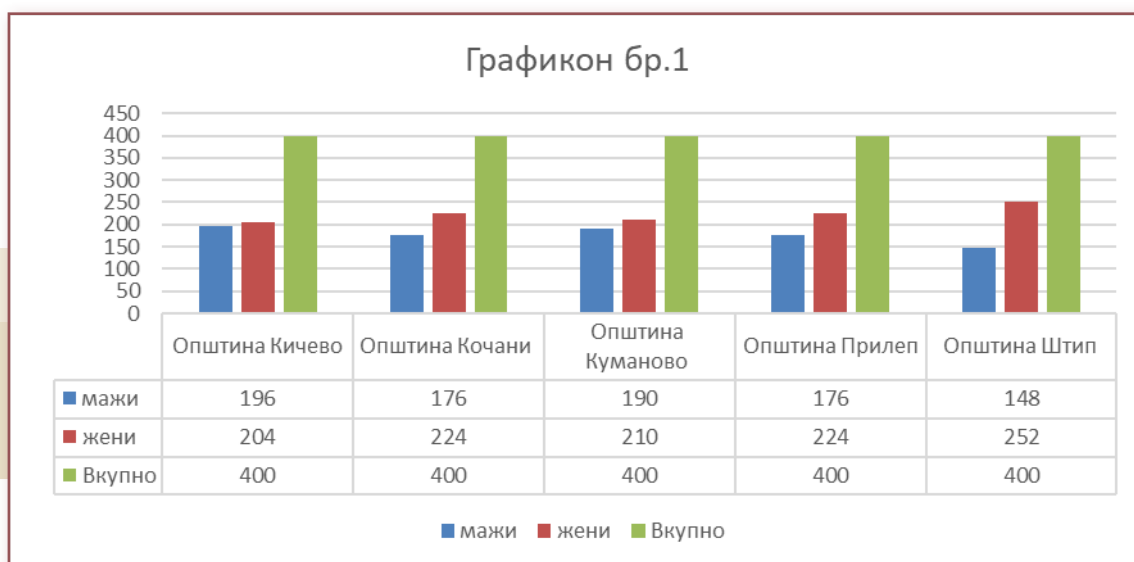
Е МОЖЕМЕ
АМЕН ШАЈ
WE CAN!

Фото: Национален Ромски центар - архива

ВКУПНИ РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТ И ЗНАЕЊЕ ЗА РОДОВО БАЗИРАНО НАСИЛСТВО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО РОМСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ ВО ПЕТ ОПШТИНИ:КИЧЕВО, КОЧАНИ, КУМАНОВО, ПРИЛЕП И ШТИП

Проценката на нивото на информираност и знаење за родово базираното насилство и семејното насилство се спроведе во 5 општини: **Кичево, Кочани, Куманово, Прилеп и Штип**. Пред спроведувањето на Кампањата за превенција на насилството врз жените и семејното насилство во ромските заедници беа опфатени вкупно 1000 испитаници (по 200 лица во секоја од општините) и 1000 лица со спроведена теренска кампања или вкупно 2000 испитаници. Следствено на тоа што проценката беше спроведена во два круга, резултатите што ги прикажува оваа анализа ќе бидат компаративни.

Застапеноста на испитаниците по пол и по општини е прикажана во графикон бр.1: Во општина Кичево 51% од испитаниците се жени, а 49% се мажи. Во општина Кочани и во општина Прилеп 44% од испитаниците се мажи и 56% жени, додека во општина Куманово 47.5% се мажи, а 52.5% жени и во општина Штип 37% од испитаниците се мажи и 63% жени.

Застапеност на испитаниците по пол

Возрасната граница на којашто се внимаваше при пополнувањето на прашалниците беше над 14-годишна возраст. Во графиконот бр.2 се прикажани статистички резултатите од возраста на испитаниците од спроведените прашалници, исто така, разделени по пол: Од вкупно 2000 испитаника, 7,7% од испитаниците се на возраст од 14 до 18 години, 15,4% од испитаниците се на возраст од 19 до 25 години, 22,4% од испитаниците се на возраст од 26 до 35 години, од 36 до 45-годишна возраст се 23,6% од испитаниците, од 46 до 55-годишна возраст се 14,8% од испитаниците, од 56 до 65-годишна возраст се 11,7% од испитаниците, од 66 до 75-годишна возраст се 3,2% од испитаниците и над 75-годишна возраст се 0,5% од испитаниците.

Застапеност на испитаниците по возраст и пол

Образовната структура на испитаниците во петте општини е следна: 47% (940, од кои 502 жени и 438 мажи) од испитаниците се со завршено основно образование, 36,7% од испитаниците (734, од кои 464 жени и 270 мажи) се без образование, 13,2% се со средно образование (завршено или во тек, од кои 120 жени/девојки и 144 мажи/момчиња), 1,8% од испитаниците се со високо образование (36, од кои 16 се жени и 20 мажи). Испитаници со завршено вишо образование или виша стручна подготовка се 0,7% (односно 14 од испитаниците, од кои 8 жени и 6 мажи), со завршено основно образование за возрасни се само 8 мажи и 0,3% или 6 од испитаниците (4 жени и 2 мажи) се со диплома за завршено неформално образование.

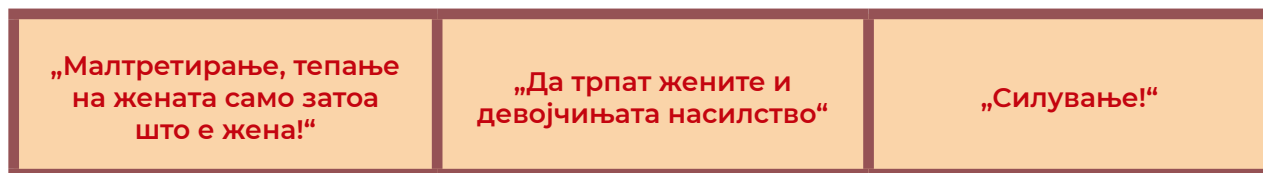
Во однос на статусот на испитаниците во петте општини, најголемиот број од испитаниците или 54,4% се невработени (580 жени и 508 мажи); 12,8% од испитаниците се вработени од кои 252 жени и 224 мажи; 9,9% од испитаниците се приматели на гарантирана минимална помош (ГМП). Од нив, 110 се жени и 88 се мажи, додека 2,7% се соуживатели на ГМП, од кои 38 жени и 16 мажи, како и 14 жени кои примаат парична помош за трето дете. 3,9% од испитаниците се пензионери (48 жени и 30 мажи), додека 3,7% се ученици во средно образование (54 жени/девојчиња и 20 мажи/момчиња) и 0,6% се со статус студентки (12 девојки).

Вториот дел од прашалникот е фокусиран на информираноста и знаењата на испитаниците за темата родово базирано насилство и семејно насилство.

Во првиот дел од проценката на прашањето **„Што претставува за вас поимот „родово базирано насилство врз жени“**, од вкупно 1000 испитаници во петте општини, **57,7% одговориле дека не знаат** (од нив 335 жени и 222 мажи). Одговорите на остатокот од испитаниците се:

- Насилство врз жени
- Тепање жена
- Да те малтретира, некој да те повредува, понижува - Маж тепа жена
- Силување

Во вториот дел од проценката, по спроведувањето на Кампањата за РБН и СН може да се забележи зголемување на информираноста. По завршувањето на таргетираната кампања, многу помал број, 255 од 1000 испитаници (25.5%) одговориле дека не знаат што е родово базирано насилство. Забележана е и промена на одговорите по однос на терминологијата.

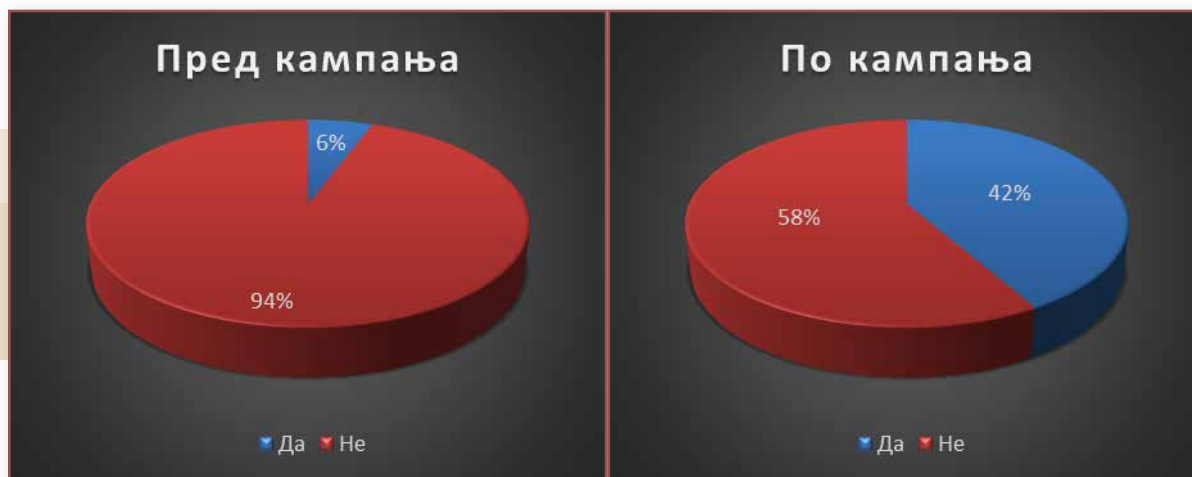

Резултатите од одговорите на прашањето **„Кои форми на родово базирано насилство ги препознавате? (можни се повеќе опции)“** се прикажани во графиконот бр. 3 каде што може да се забележи дека најмалку се препознава феминцидот - 2.3%, а најмногу се препознава насилството врз жените и девојките - 63.4%.

По спроведената Кампања, се забележува пораст на информираноста и знаењето, односно 41.8% го препознаваат феминцидот, 36.5% го препознаваат селективниот абортус на женски деца, 41.3% од испитаниците сега го препознаваат принудниот брак како форма на РБН. 16.9% од испитаниците во 5-те општини во однос на насилството врз ЛГБТ, го препознаваат, меѓутоа, не го коментираат, повеќе се смета како табу тема.

Пред Кампањата, 94% од испитаниците одговориле дека не им е познат поимот „**фемицид**“, а само 6% од испитаниците знаеле што е фемид. (Од одговорените ДА (57): 28 се мажи, а 29 се жени; Одговор НЕ (947): 413 мажи, 534 жени).

Графикон бр.4

Од графиконот бр.4, може да се забележи дека по спроведената кампања 42% од испитаниците го препознаваат терминот фемид и неговото значење.

Пред кампањата, дури 77,2% од испитаниците (678 мажи и 866 жени) сметаат дека насилството може да се случи **дома**, а 33,4% од испитаниците (290 мажи, 378 жени) одговориле дека насилство може да се случи „**на улица**“. Вкупно 7,5% од испитаници (58 мажи, 92 жени) сметаат дека насилство може да се случи во **Институција**. 12.5% од испитаниците (98 мажи, 152 жени) сметаат дека насилство може да се случи на **работно место**. 17.6% од вкупно 2000 испитаници одговориле „**Друго**“ – 156 мажи, 196 жени (во 90% од одговорите имаат наведено дека насилството може да се случи **секаде**).

По кампањата: Од одговорите може да се забележи дека 42% од испитаниците (211 жени и 198 мажи) одговориле „Друго“, а под друго имаат наведено „**секаде** може да се случи насилство“.

Пред кампањата на прашањето **Што претставува поимот „семејно насилство“?** дури 36,2% од испитаниците (201 жени, 161 мажи.) во 5-те општини одговориле дека **не знаат** што претставува поимот „семејно насилство“. Во одговорите се забележуваат следните изјави за што претставува поимот семејно насилство:

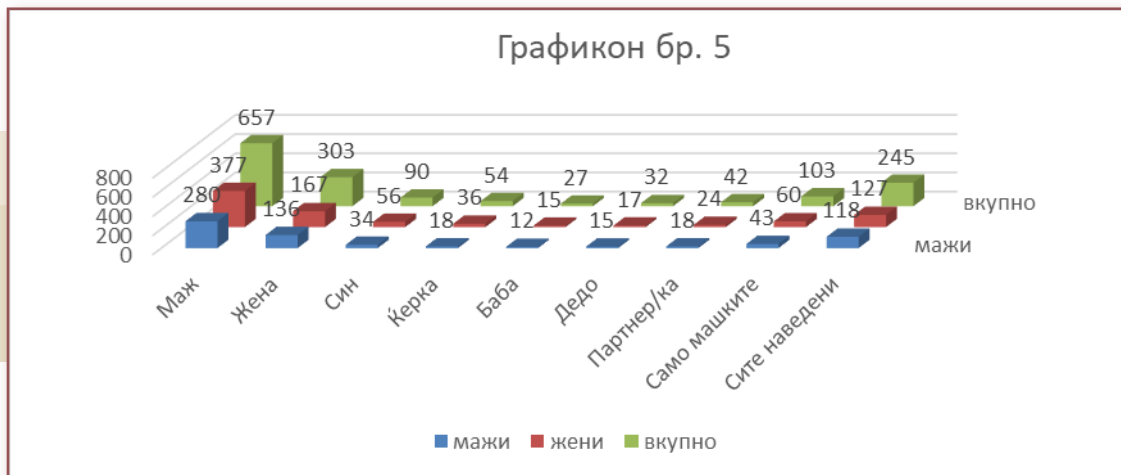
„Тепане“ „Бркање од дома“ „Маж тепа жена“ „Малтретирање“

По кампањата на ова прашање може да се забележи дури **50% зголемена информираност** на тоа што значи поимот семејно насилство. Изјавите се следни:

„Малтретирање или физичко напаѓање (тепане) на членовите во семејството, жена, деца, родители“ „Тепане девојка“ „Малтретирање“...

Резултатите од прашањето „**Кој може да биде сторител на семејно насилство**“, каде што беа понудени повеќе опции за одговори, се прикажани во графиконот бр.5.

Пред кампањата: дури 65.7% од испитаниците сметале дека мажот е тој којшто е сторител на семејно насилство, а најмалку дека бабата може да биде сторител на семејно насилство 2,7%.

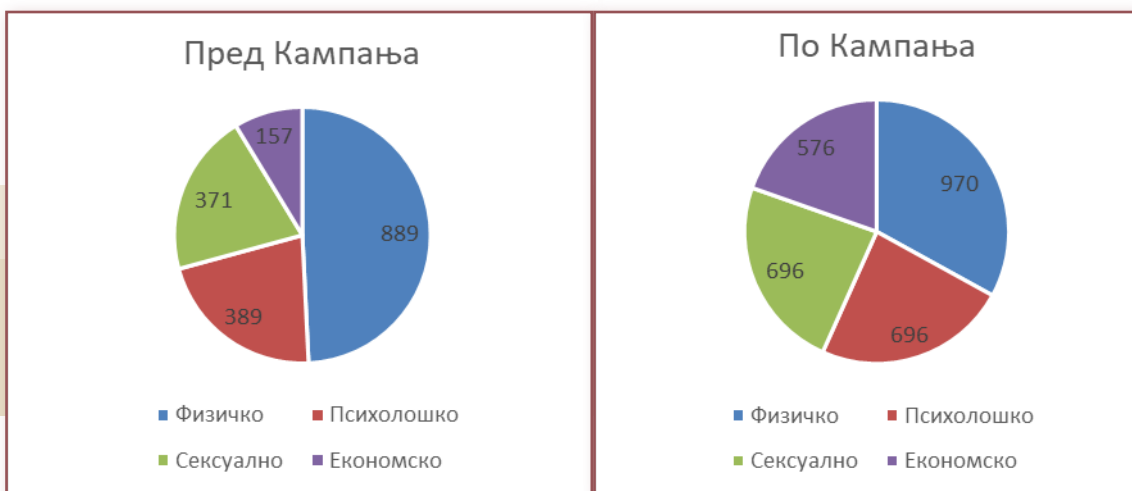
Кој може да биде сторител на семејно насилство

По кампањата значително се зголеми информираноста и знаењето во однос на ова прашање. 65.9% од 1000 испитаници одговориле дека **„сите наведени“** можат да бидат сторители на семејно насилство. Се бележи зголемување на процентот и кај испитаниците кои одговориле дека „само машките“ можат да бидат сторители на СН, од 10.3% се зголемил на 37%.

На графиконот бр.6 се прикажани резултатите од прашањето **„Кои форми на семејно насилство ги препознавате“**.

Пред кампањата, 49% од (од вкупно 1000) испитаниците одговориле со „физичко“. По физичкото насилство најчесто го препознаваат психолошкото насилство, односно 21% од испитаниците. Потоа следува сексуалното насилство кое го препознаваат, исто така, 21% од испитаниците. Економското го препознаваат само 9% од испитаниците.

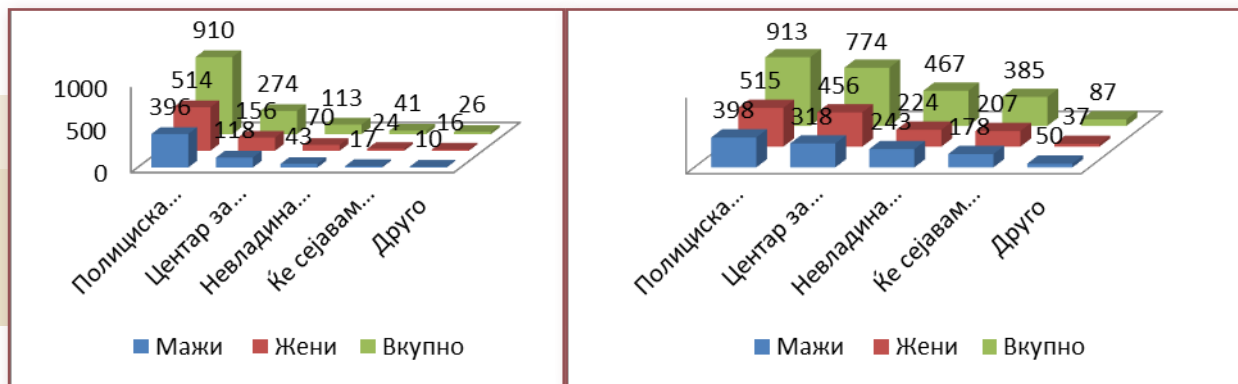
По кампањата, од вкупно 1000 испитаници, 97% од испитаниците го препознаваат физичкото, 69.6% од испитаниците ги препознаваат психолошкото и сексуалното насилство и дури 57.6% од испитаниците го препознаваат економското насилство.

Графикон бр. 6

На прашањето „Доколку сте жртва на родово базирано насилство или семејно насилство, каде би пријавиле“ како што се гледа на графиконот бр. 7, 91% одговориле „во полициска станица“ (514 жени и 396 мажи); 27.4%, односно 274 (156 жени и 118 мажи) испитаници би пријавиле „во Центарот за социјални работи“, 11.3% би пријавиле во НВО (70 жени и 40 мажи); 4,1% би се јавиле на СОС линија. Останатите 2.6% не би пријавиле.

Графикон 7

Пред кампањата

По кампањата

По спроведената кампања, се забележува пораст на информираноста во делот на пријавување во ЦСР (67.3% од испитаници), 51.6% одговориле дека би пријавиле во невладина организација, и 38.5% од испитаниците би се јавиле на СОС линија.

За причините поради кои жртвите најчесто не пријавуваат родово базирано насилство или семејно насилство, испитаниците имаа можност да изберат повеќе одговори од понудените.

Пред кампањата, 68% (294 жени, 386 мажи) од испитаниците сметаа „страв од насилникот“ е главната причина зошто не се пријавува РБН или СН; 27.8% (105 мажи и 173 жени) сметаат дека немањето поддршка од најблиските води до непријавување; 26.7% од испитаниците (98 мажи и 169 жени) веруваат дека жртвите сметаат дека ќе се промени состојбата и затоа не пријавуваат; 22.2% (89 мажи и 133 жени) сметаат дека причина е немањето каде да одат жртвите/да се сместат жртвите; 26.4% од испитаниците сметаат дека финансиските причини водат до непријавување (109 мажи и 155 жени); 24.6% од испитаниците (109 мажи и 137 жени) сметаат дека немањето доверба во институциите е причината за непријавувањето; 15.5% сметаат дека жртвите ја прифаќаат вината како нивна (64 мажи и 91 жени), па затоа не пријавуваат и дел од испитаниците навеле дополнителни причини кои водат до непријавување на РБН или СН: „се плашат од последиците“, „поради децата“, „срам“ итн.

По кампањата, „стравот од насилникот“ останува како главна причина за непријавување на насилството. Дури 85.6% од испитаниците сметаат така. 76% од испитаниците сметаат дека финансиските причини (невработеност, немањето личен извор на приход) е втората причина. Недовербата во институциите е третата причина, така одговориле 66.4% од испитаниците.

На прашањето „Доколку сте жртва на родово базирано насилство или семејно насилство, дали би кажале некому“, 413 испитаници или 41%, како што се гледа на графиконот бр. 8, одговориле со ДА. 278 испитаника од 1000 одговориле НЕ (131 мажи и 147 жени).

По кампањата може да се забележи дека 72% би кажале некому дека се жртва на РНБ или на СН, а 11% не би кажале никому.

Резултати од прашањето **Доколку ДА, кому би му кажале?:**

Од оние испитаници кои имаат одговорено со ДА: 272 (111 мажи и 161 жени) би кажале на „член на семејство“, 212 (47 мажи и 74 жени) на „другар/другарка“, 14 (9 мажи и 5 жени) испитаници би кажале на „партнер/ка“, 220 (104 мажи и 116 жени) би кажале на „професионално лице (адвокат, психолог, социјален работник итн.)“ 11 испитаника не се изјаснија.

По кампањата, се забележува значителен пораст на лицата кои би зборувале со професионално лице, како на пример: адвокат, психолог или социјален работник - 367 лица (или 50.6%) од вкупно 724 испитаника.

Доколку сте сведок на родово базирано насилство или семејно насилство, дали би пријавиле кај надлежните институции?

Пред кампањата, 38,9% (389 испитаника) одговориле со ДА (180 мажи и 209 жени) – дека ќе пријават кај надлежните институции. 33,8% од испитаниците одговориле со НЕ - дека нема да пријават (338 вкупно, од кои 141 маж и 197 жени) и НЕ ЗНАМ одговориле 27,1% од испитаниците (122 +150 жени).

Графикон бр.9

По кампањата, 64,9% од испитаниците (259 мажи и 390 жени) одговориле дека би пријавиле РНБ или СН кај надлежните институции, доколку се сведоци на истото. Одговорот на 14,3% од испитаниците (84 мажи и 59 жени) е НЕ, не би пријавиле. И 20,8% од испитаниците (100 мажи и 108 жени) не знаат дали би пријавиле.

Последното прашање од прашалникот за проценка на информираноста и знаењето за РБН и за СН се однесува на **проценка на ставовите** коишто ги имаат испитаниците за РБН и СН. На дадени **10 изјави беа** понудени одговори да се изјаснат дали изјавата е точна или е неточна.

Подолу во **Табелата 1** се претставени резултатите посебно за секоја изјава:

	ИЗЈАВА	ПРЕД КАМПАЊАТА		ПО КАМПАЊАТА	
		ТОЧНО	НЕТОЧНО	ТОЧНО	НЕТОЧНО
а)	Понекогаш е нормално кога си во врска или во брак да се случи да го/ја удриш својот партнер/ка.	696 (307м, 389ж)	300 (134м, 166ж)	346 (166м, 180ж)	654 (275м, 375ж)
б)	Ако видам дека некој кој е во врска или брак како физички го напаѓа партнерот/ката, тоа е насилство и треба да се пријави.	551 (246м, 305ж)	450 (196м, 254ж)	688 (268м, 420ж)	312 (174м, 138ж)
в)	Само жените/девојките можат да бидат жртви на семејно насилство.	583 (254м, 329ж)	412 (187м, 225ж)	329 (255м, 74ж)	671 (186м, 485ж)
г)	Мажот нема право да ѝ забрани на жената да користи апчиња против забременување.	713 (300м, 413ж)	260 (135м, 125ж)	892 (367м, 525ж)	91 (68м, 13ж)
д)	Во брак е нормално сопругот да ги чува и парите на жената и тој да одлучува за што и кога ќе се потрошат.	600 (259м, 341ж)	400 (182м, 218ж)	286 (158м, 128ж)	714 (283м, 410ж)
ѓ)	Родителите не можат да договараат бракови на нивните деца, без нивна согласност.	780 (337м, 443ж)	212 (100м, 112ж)	884 (398м, 486ж)	116 (39м, 69ж)
е)	Една добра сопруга/жена треба секогаш да се покорува на мислењето на сопругот/мажот дури и кога не го дели истото мислење.	700 (318м, 382ж)	297 (123м, 174ж)	538 (341м, 197ж)	462 (100м, 359ж)
ж)	Викање, навредување, пцовки во врска или во брак се насилство.	475 (119м, 276ж)	520 (241м, 279ж)	579	421
з)	Важно е за сопругата/жената да побара дозвола од сопругот/партнерот за да работи или да се пријави за некое работно место.	756 (338м, 418ж)	242 (104м, 138ж)	540 (313м, 227ж)	460 (129м, 329ж)
с)	Домашната работа е за девојчињата, а лидерството/кариерата за момчињата.	508 (229м, 279ж)	486 (212м, 274ж)	338 (225м, 113ж)	662 (216м, 446ж)

Од Табелата јасно може да се види резултатот **по кампањата**, ставовите во однос на родово базираното насилство и семејното насилство се промениле **кај 53% од испитаниците**.

*просекот е изваден од вкупниот број точни одговорени изјави пред и по кампањата.

*некои од испитаниците не дадоа одговори во однос на изјавите

РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА

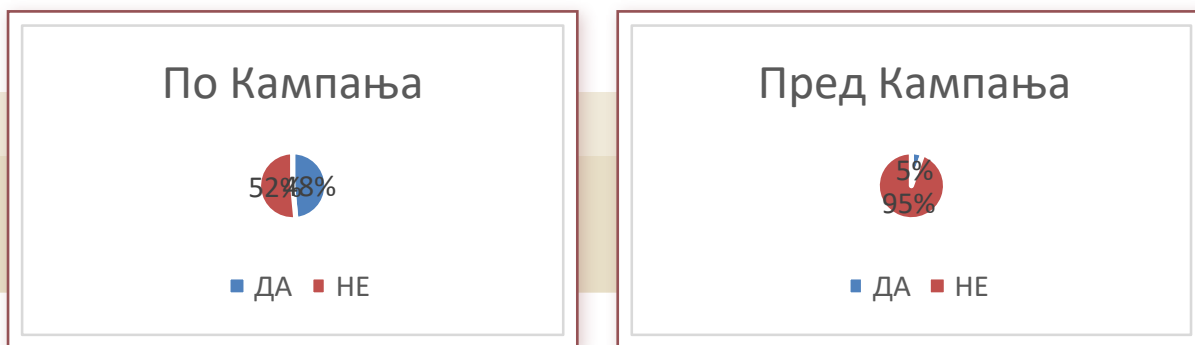
КИЧЕВО

Во согласност со Методологијата за прибирање податоци, во Општина Кичево се спроведени 200 прашалници со испитаници од ромска националност пред Кампањата за превенција на насилството врз жените и семејното насилство во ромските заедници, како и 200 прашалници по завршувањето на кампањата. Од вкупно 400 испитаници, во **Општина Кичево** се опфатени **51% жени (204 жени)** и **49% мажи (196 мажи)** испитаници од ромска етничка припадност на возраст од 14 години и нагоре.

Високи 65% од испитаниците, во првиот дел од истражувањето, одговорија со „не знам“ на прашањето **„Што претставува за вас родово базирано насилство“**. Во вториот дел од проценката, по спроведувањето на Кампањата за РБН и СН, може да се забележи зголемување на информираноста и знаењето по однос на ова прашање за 47,6%. Само 68 од 200 испитаници (34%) одговориле дека не знаат што е РБН врз жени.

На прашањето **„Дали знаете што е феминизам“** 189 од испитаниците одговорија со НЕ, од кои 98 жени и 91 маж. Само 11 од испитаниците одговориле со ДА, а од нив 4 се жени и 7 мажи.

По кампањата 97 испитаници одговориле со ДА, и 103 испитаници со НЕ. Може да се заклучи дека 52% од испитаниците го зголемиле своето знаење и се запознале со терминот феминизам.

Табела 1

Фото:
Национален
Ромски центар - архива

Од формите на семејно насилство најчесто препознати форми се **физичкото насилство и сексуалното, односно 65% од испитаниците одговориле со „физичко“**. По физичкото насилство, најчесто е препознато сексуалното насилство, 99 од испитаниците, од кои 49 жени и 50 мажи.

По кампањата, 85% од испитаниците го препознаваат физичкото, 60% психолошкото, 73% сексуалното и 65% економското насилство.

И пред и по завршувањето на кампањата, најголем дел од испитаниците сметаат дека **„Страв од насилникот“** е главната причина зошто не се пријавува насилството.

Забележан е пораст во однос на прашањето **дали би пријавиле некаде доколку сте жртва на РБН или СМ**, каде што 79% од испитаниците по завршувањето на кампањата одговориле дека би пријавиле доколку се жртви на РБН или СМ. Од **испитаниците кои одговориле со ДА**, најголем број - 55% би му кажале на професионално лице (адвокат, психолог, социјален работник итн.). 32% од испитаниците би кажале на член од семејството. 13% од испитаниците би кажале на другар/ка. **По кампањата** се забележува пораст на бројот на лицата кои би кажале на професионално лице за 37%.

Доколку сте сведок на РБН или СМ, дали би пријавиле кај надлежните институции? Во однос на ова

прашање, 81 (41 жена и 40 мажи) од испитаниците одговориле со ДА. 61 (31 жена и 30 мажи) лице одговорило со НЕ. 58 (30 жени и 28 мажи) испитаника одговориле со НЕ ЗНАМ.

По кампањата, 147 (89 жени и 58 мажи) од испитаниците одговориле со ДА, 23 одговориле со НЕ и 30 од испитаниците со НЕ ЗНАМ.

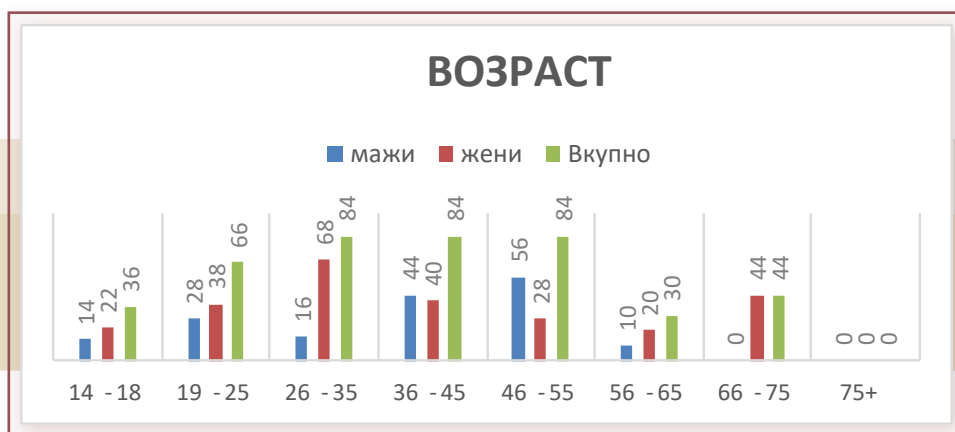
Во однос на изјавите кои се прикажани погоре во **Табелата 1** можеме да забележиме пораст во однос на променети ставови за РБН и СМ особено за **прашањето в) со зголемување за 90% и за прашањето з) со зголемување за 98%. Најмал пораст можеме да забележиме кај прашањето е) со 18%, и прашањето с) со 8%.**

РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА

КОЧАНИ

Во Општина Кочани од вкупно 400 испитаници опфатени се **56% жени (224 жени)** и **44% мажи (176 мажи)** испитаници од ромска етничка припадност на возраст од 14 години и нагоре.

Во однос на **статусот** 53% од испитаниците се невработени (114 жени и 98 мажи), 39.5% од испитаниците се вработени.

На прашањето **„Што претставува за вас поимот 'родово базирано насилство' врз жените“**, во првиот дел од проценката од вкупно 200 испитаници во општина Кочани, 133 (76 се жени и 57 мажи) одговориле со НЕ ЗНАМ. По завршувањето на кампањата, има намалување на бројката, при што 51 од 200 испитаници одговориле дека не знаат што е родово базирано насилство.

На прашањето **кои форми на родово базирано насилство ги препознаваат** од дадените можни одговори испитаниците можеа да одберат повеќе форми што ги препознаваат. Најмногу беа одбрани: насилство врз жени и девојки и семејно насилство, а најмалку селективен абортус и принуден брак. По **кампањата** се забележува пораст и повеќе лица ги препознаваат селективниот абортус и принудниот брак како форми на насилство.

Фото:
Национален
Ромски центар - архива

Пред кампањата дури 90% од испитаниците во општина Кочани сметаа дека **насилството може да се случи дома** (210 жени и 150 мажи), додека по спроведената кампања, сметаа дека насилството може да се случи секаде.

Резултатите покажуваат дека од проценката направена пред кампањата 53.5% од испитаниците одговориле дека не знаат што е **поимот „семејно насилство“**.

По кампањата само 17% од испитаниците одговориле дека не знаат. Поимот „семејно насилство“ 73% од испитаниците главно го дефинираа како **„тепање, малтретирање на сопружниците, децата, родителите“**.

Од формите на семејно насилство најчесто препознати форми се физичкото насилство, психолошкото насилство и сексуалното насилство.

„Страв од насилникот“ е главната причина зошто не се пријавува насилството, а како други најчесто причини се јавуваат финансиската несигурност и недовербата во институциите.

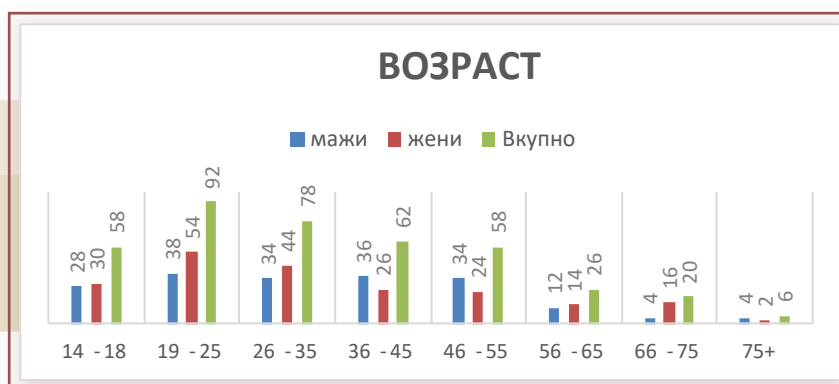
Доколку сте сведок на РБН или СН, дали би пријавиле кај надлежните институции? Во однос на ова прашање, пред кампањата, 100 испитаници одговориле со ДА (53 жена и 47 мажи). 53 лица, односно 26.5% одговориле со НЕ, 31 жена и 22 мажи. 23.5% од испитаниците одговориле со НЕ ЗНАМ (28 жени и 19 мажи).

По кампањата, 117 од испитаниците одговориле со ДА, односно 68.5%. 20% одговориле со НЕ и 12% од испитаниците со НЕ ЗНАМ.

Во однос на изјавите што се прикажани погоре во **Табелата 1** можеме да забележиме пораст во однос на променети ставови за РБН и СН особено за **прашањето д) каде што има зголемување за 99%; прашањето з) со зголемување за 93% и прашањето с) со зголемување за 96%. Најмал пораст можеме да забележиме кај прашањето г) со 2%, и прашањето ѓ) со 2%.**

РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО КУМАНОВО

Од вкупно 400 испитаници во Општина Куманово се опфатени **53% жени (210 жени)** и **47% мажи (190 мажи)** испитаници од ромска етничка припадност на возраст од 14 години и нагоре.

Образовната структура на испитаниците е следна: 34% (136 од кои 86 жени и 50 мажи) од испитаниците се без образование, 31% од испитаниците (126, од кои 54 жени и 72 мажи) се со основно образование. 22% се со средно образование (завршено или во тек, од кои 44 жени и 40 мажи).

Во однос на **статусот на испитаниците** 43.5% се невработени (84 жени и 90 мажи), 22% се вработени, 11% се ученици во средно образование, а 2 девојки се студентки.

Вториот дел од прашалникот е фокусиран на информираноста и знаењата на испитаниците за темата родово базирано насилство и семејно насилство.

На прашањето „**Што претставува за вас поимот ‘родово базирано насилство’ врз жените**“, во првиот дел од проценката од вкупно 200 испитаници во општина Куманово, 53 одговориле дека не знаат, 25% одговориле дека е малтретирање и тепање, 15% од испитаниците одговориле дека РБН врз жени е силување, 12.5% сметаат дека е насилство врз жени; 6.5% одговориле „**маж тепа жена**“. По завршување на таргетираната кампања само 15 од 200 испитаници одговориле дека не знаат што е родово базирано насилство.

Фото:
Национален
Ромски центар - архива

На прашањето кои форми на родово базирано насилство ги препознаваат од дадените можни одговори каде испитаниците можеа да одберат повеќе форми што ги препознаваат, резултатите се следни: најмногу беа одбрани насилство врз жени и девојки, семејно насилство и физичко насилство. а најмалку селективен абортус и феминизид. По кампањата се забележува пораст и повеќе лица ги препознаваат селективниот абортус и феминизид како форми на насилство.

На прашањето **„Дали знаете што е феминизид“** пред кампањата 174 испитаници одговорија со НЕ. **По кампањата** 57% од испитаниците се запознале со терминот и значењето на терминот феминизид.

66.5% од испитаниците во општина Куманово сметаат дека **насилството може да се случи дома**. 41% сметат дека насилство може да се случи **на улица**.

Што претставува за вас поимот „семејно насилство“? Од формите на семејно насилство, најчесто препознати форми се физичкото насилство и психолошкото насилство.

На прашањето **„Доколку сте жртва на родово базирано насилство или семејно насилство, каде би пријавиле“**, 82%, односно 164 од испитаниците одговориле „во полициска станица“. По кампањата се забележува пораст на информираноста во делот на пријавување во Центарот за социјални работи.

„Стравот од насилникот“ и тука е главна причина за непријавување на насилството, дури 95% од испитаниците сметаат така. Како втора причина се наведуваат финансиските проблеми.

„Доколку сте сведок на РБН или СН, дали би пријавиле кај надлежните институции?“ Во однос на ова прашање, пред кампањата само 48% одговориле позитивно. По спроведената кампања, 171 испитаник одговорил со ДА, односно 85%.

Во однос на изјавите што се прикажани погоре во **Табелата 1** можеме да забележиме пораст во однос на променети ставови за РБН и СН особено за **прашањето а) каде што има зголемување за 65%; прашањето в) со зголемување за 41% и прашањето г) со зголемување за 54%. Најмал пораст можеме да забележиме кај прашањето е) со 2.30%, и прашањето д) со 7,50%.**

РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО

ПРИЛЕП

Од вкупно 400 испитаници во Општина Прилеп се опфатени **56% жени (224 жени)** и **44% мажи (176 мажи)** од ромска етничка припадност на возраст од 14 години и нагоре.

Образовната структура на испитаниците е следна: 40% од испитаниците се без образование, 51.5% се со основно образование, 8.5% се со средно образование, а 2% од испитаниците се со високо образование. Во однос на **статусот на испитаниците**, 56.5% се невработени.

На прашањето **„Кои форми на родово базирано насилство ги препознаваат“** со дадени можни одговори од коишто испитаниците можеа да одберат повеќе форми што ги препознаваат, резултатите се следни:

- најмногу беа одбрани **„насилство врз жени и девојки“**, **„семејно насилство“** и **„физичко насилство“**, а најмалку **„селективен абортус“** и **„фемцид“**.

По **кампањата** се забележува пораст и повеќе лица ги препознаваат селективниот абортус и фемцидот како форми на насилство, како и принудниот брак.

На прашањето **„Дали знаете што е фемцид“** пред кампањата 194 испитаници одговорија со НЕ. По кампањата 42% од испитаниците ги зголемија своите знаења за терминот фемцид.

На прашањето **„Каде најчесто може да се случи насилство“** 97,5% од испитаниците сметаат дека **насилството најчесто се случува дома**.

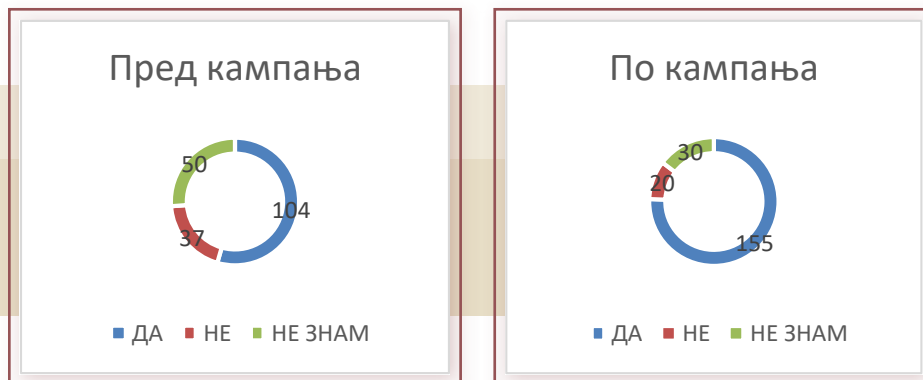
Под **поимот „семејно насилство“** испитаниците најчесто подразбираат: малтретирање или физичко напаѓање (тепање) на членовите во семејството, жена, деца, родители.

Првичната проценка покажува дека 74.5% од испитаниците (од вкупно 200) одговори- ле дека мажот е сторител на семејно насилство, од нив 85 се жени и 64 мажи. Дека жена е сторител на семејно насилство одговори- ле 17.5% од испитаниците, од кои 17 жени и 18 мажи. По спроведената кампања на терен во општина Прилеп, **65% од (200) испитани- ците одговори- ле „сите наведени“ можат да бидат сторители на семејно насилство**.

На прашањето каде би пријавиле РБН и СН, пред кампањата најмногу испитаници одговори- ле **„во полициската станица“** и **„во Центарот за социјални работи“**. По спроведе- ната кампања се забележува пораст на информираноста во делот на пријавување во ЦСР (67% од испитаници), 78% одговори- ле дека би пријавиле во НВО, и 30% од испитаниците би се јавиле на СОС линија.

Од наведените причини поради кои жртвите најчесто не пријавуваат родово базирано насилство или семејно насилство, и по спроведената кампања **стравот од насилникот** останува како главна причина за непријавување на насилството. 70% од испитаниците сметаат дека финансиските причини (невработеност, немањето личен извор на приход) е втората причина. Недовербата во институциите е третата причина, така одговориле 70% од испитаниците.

На прашањето **Доколку сте жртва на РБН или СН, дали би кажале некому**, одговорите пред и по кампањата се:

Од испитаниците кои одговориле со ДА најголем број 41.5% би му кажале на професионално лице (адвокат, психолог, социјален работник итн.). 7% од испитаниците би кажале на член од семејството. 8% од испитаниците би кажале на другар/ка. По кампањата, имаме пораст на бројот на испитаниците кои би кажале на професионално лице на 50%.

Во однос на изјавите што се прикажани погоре во **Табелата 1** можеме да забележиме пораст во однос на променети ставови за РБН и СН особено за **прашањето б)** каде што има зголемување за 96%; **прашањето е)** со 96% зголемување и **прашањето з)** со зголемување за 86%. Најмал пораст можеме да забележиме кај **прашањето г)** со 2%, и **прашањето ѓ)** со 2%.

Фото: Национален Ромски центар - архива

наење за родово базираното насилство
итини: Кочани, Кичево, Куманово, Прилеп и Штип

РЕЗУЛТАТИ ОД ПРОЦЕНКА НА НИВОТО НА ИНФОРМИРАНОСТА И ЗНАЕЊЕТО ЗА РОДОВО БАЗИРАНО И СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО ОПШТИНА

ШТИП

Од вкупно 400 испитаници во **Општина Штип** се опфатени **63% жени (252 жени)** и **37% мажи (148 мажи)** од ромска етничка припадност на возраст од 14 години и нагоре.

Образовната структура на испитаниците е следна: 62.5% (250, од кои 150 жени и 100 мажи) од испитаниците се со завршено основно образование, 26% од испитаниците (104, од кои 78 жени и 26 мажи) се без образование; 10% се со средно образование (завршено или во тек, од кои 22 жени и 20 мажи). 2% од испитаниците се со вишо и високо образование.

Во однос на **статусот на испитаниците** 51% се невработени (126 жени и 78 мажи), 16 испитаници се ученички во средно образование; 19%, односно 77 испитаници се вработени, од кои 46 жени и 31 маж. 12 се пензионери, 10 од нив се жени и 2 се мажи. 20%, односно 80 од испитаниците се приматели на ГМП, од нив 44 се жени и 36 се мажи.

На прашањето **„Што претставува за вас поимот ‘родово базирано насилство’ врз жените“**, во првиот дел од проценката, од вкупно 200 испитаници во општина Штип, 89% одговориле дека не знаат (од нив 116 жени и 63 мажи), 5% одговориле дека е малтретирање и тепање, 5% сметаат дека е насилство врз жените. По завршување на таргетираната кампања, многу помал број, 70 од 200 испитаници (35%) одговориле дека не знаат што е родово базирано насилство.

На прашањето **„Кои форми на родово базирано насилство ги препознаваат“** со дадени можни одговори од коишто испитаниците можеа да одберат повеќе форми што ги препознаваат, резултатите се следни: Најмногу беа одбрани „насилство врз жени и девојки“ и „физичко насилство“, а најмалку „психолошко насилство“ и „насилство врз ЛГБТИ“. По кампањата се забележува пораст и повеќе лица ги препознаваат овие форми на насилство.

На прашањето **„Дали знаете што е феминизам“** пред кампањата 187 испитаници одговорија со НЕ, од кои 119 жени и 68 маж. 13 испитаници одговориле со ДА од нив 7 се жени и 6 мажи. **По кампањата** 46% од испитаниците одговориле дека знаат што е феминизам. 46% од испитаниците се информирани и го знаат значењето на терминот феминизам.

На прашањето **„Каде може да се случи насилство“**, дури 84.5% од испитаниците (108 жени и 61 мажи) сметаат дека насилството најчесто се случува **дома** пред кампањата. Бројката е променета по завршената кампања и повеќето од испитаниците сметаат дека насилството може да се случи секаде.

Фото:
Национален
Ромски центар - архива

Што претставува семејно насилство?

Резултатите покажуваат дека од проценката направена пред кампањата, 54.5% од испитаниците во општина Штип одговориле дека не знаат што претставува поимот „семејно насилство“; 31% одговориле дека претставува тепање и малтретирање жена и/или деца. По спроведената кампања, 85% од вкупно 200 испитаници поимот „семејно насилство“ го препознаваат како: малтретирање или физичко напаѓање (тепање) на членовите во семејството, жена, деца, родители. Од формите на семејно насилство најчесто препознати форми се физичкото насилство и психолошкото насилство.

На прашањето **„Доколку сте жртва на родово базирано насилство или семејно насилство, каде би пријавиле“** 97%, односно 194 испитаници одговориле „во полициска станица“ (121 жени и 73 мажи); 41%, односно 83 испитаници би пријавиле и во Центарот за социјални работи (50 жени и 33 мажи); 15% би пријавиле во НВО (11 жени и 10 мажи); 9 лица би се јавиле на СОС линија.

И по спроведување на теренските активности, **„стравот од насилникот“** останува главна причина за непријавување на насилството, дури 75% од испитаниците сметаат така. 80% од испитаниците сметаат дека финансиските причини (невработеност, немањето личен извор на приход) е втората причина. Немањето поддршка е третата причина, така одговориле 60% од испитаниците.

Доколку сте сведок на РБН или СН, дали би пријавиле кај надлежните институции?

Во однос на ова прашање, пред кампањата 95 испитаници одговориле со ДА, 55 жена и 40 мажи, односно само 47.5%. 49 лица, односно 24.5% одговориле со НЕ, 36 жена и 13 мажи. 55 испитаници одговориле со НЕ ЗНАМ, 34 жени и 21 мажи. По спроведената кампања, 171 испитаник одговорил со ДА, односно 85%. 10% одговориле НЕ и 5% од испитаниците со НЕ ЗНАМ.

Во однос на изјавите прикажани погоре во **Табелата 1**, можеме да забележиме пораст во однос на променети ставови за РБН и СН, особено за **прашањето з) каде што има зголемување за 93%; прашањето д) со 90% зголемување и прашањето ж) со зголемување за 83%. Најмал пораст можеме да забележиме кај прашањето г) со 17%, и прашањето ѓ) со 18%.**

ПРЕПОРАКИ И ЗАКЛУЧОЦИ

Традиционалното и патријархалното размислување, присутно во ромските заедници во петте општини: Кичево, Кочани, Куманово, Прилеп и Штип врши голем притисок врз ставовите на ромската популација во однос на прашањата за родово базирано насилство и семејно насилство. Потребно е информирање и работење со ромското население во континуитет, со цел влијание и информирање, хранење со информации и едуцирање на населението. Образовниот статус, статусот кој го има ромското население во овие пет општини и тоа како влијае на креираните ставови и знаењето за темата.

Заклучоци од спроведена проценка на нивото на информираност и знаење за родово базирано и семејно насилство:

- Испитаниците не ги препознаваат клучните термини: родово базирано насилство; видови насилство, фемицид;
- Испитаниците, иако се сведоци на насилство, не се спремни да го пријават бидејќи се плашат од насилникот;
- Голем број млади девојки со незавршено образование немаат можност за економска независност;
- Голем број млади се без образование и без можност за вработување и вклучување во општествените текови, како и финансиска самостојност;
- Културолошките разлики, под партијархално влијание се воспоставени како пракса во секојдневието и функционирањето на жената Ромка.

Поради образовниот статус, терминологијата која се користи е дополнителен предизвик за ромската популација, разбирањето на термините родово базирано насилство и семејно насилство несомнено е подобро по спроведената кампања за спречување на насилството врз жените и семејното насилство во ромските заедници!

Врз основа на резултатите од анализата за проценката на нивото на информираност и знаење за родово базирано и семејно насилство во ромските заедници во 5 -те општини се изведени следниве препораки за унапредување на знаењето на оваа тема, како и користење на механизмите кои веќе постојат во државата.

ПРЕПОРАКИ:

- **Континуирана едукација на терен на ромското население** од страна на локалните НВО кои работат на родово базирано насилство и семејно насилство;
- Потребно е **зајакнување на довербата меѓу институциите и граѓаните** со цел да се изгради доверба дека ќе бидат заштитени доколку побараат помош од институциите;
- Воспоставување нови програми и зајакнување на постоечките програми за описменување; **Воспоставување образовни програми** (дополнителни);
- **Креирање програми за неформално образование** со цел да се обезбеди вработување;
- **ЦСР мора да вклучуваат професионалци од малцинствата или кои ги зборуваат јазиците на малцинствата** и терминологијата да се толкува адекватно на културолошките разлики и степенот на образование на лицето (целната група) со цел да обезбедат помош и заштита на жените жртви на РБН и СН кои не зборуваат македонски јазик;
- **Жените жртви мора да бидат информирани за своите права и улогата на системот во случај на пријавување за граѓанска и кривична заштита во нејзиниот случај;**
- Важно е **општините да работат на креирање локални политики за спречување на родово-базираното и семејното насилство** и на тој начин да ги исполнат обврските кои произлегуваат пред сè од ратификуваната Истанбулска конвенција. Општините треба да развијат мерки за превенција на родово-базираното и семејното насилство и мерки за заштита на жените и децата жртви кои ќе ги интегрираат во социјалните планови, програмите за социјална заштита или да развијат посебни програми за спречување насилство, да развијат социјален план, стратешки документ, за следење на состојбите, идентификување на потребите на жртвите и планирање активности за воспоставување специјализирани услуги за жртвите;
- Општините да обезбедат **финансиски средства** и директно да соработуваат со граѓанските организации на кревање на јавната свест и **обезбедување услуги за економско јакнење на жртвите**;
- **Обука и вработување на локални ромски жени за да вршат систематска, зачестена „од врата до врата“ теренска работа во ромските заедници**, која би овозможила информации за женските права и неприфаќање насилство, потоа ресурси за локалните жртви и како да се стигне до нив, законски права до услугите за жртвите и друга помош.
- Потребно е **надлежните институции за постапување во случај на РБН и СН да ја почитуваат законската обврска за прибирање податоци и водење статистички преглед за случаите на РБН и СН.**

ANNEX I

ПРАШАЛНИК

Прашалник за

Проценка на нивото на информираност и знаење за родово базирано и семејното насилство во ромските заедници во 5 општини (Куманово, Кочани, Кичево, Штип и Прилеп) во рамките на проектот „Кампања за превенција на насилство врз жени и семејно насилство во ромските заедници„

Кодно име/шифра

1. Во која општина живеете?

- ☐ Куманово
☒ Кочани
☐ Кичево
☐ Штип
☐ Прилеп

2. Пол?

- ☐ Женски
☐ Машки

3. Возраст?

☐ 14 – 18	☐ 19 -25	☐ 26 -35	☐ 36 – 45
☐ 46-55	☐ 56 – 65	☐ 66 – 75	☐ 75 +

4. Степен на образование?

- ☐ Без образование
☐ Основно образование
☐ Средно образование
☐ Вишо образование/виша стручна подготовка
☐ Високо образование
☐ Завршено основно образование за возрасни
☐ Диплома за завршено неформално образование (обука за готвач, фризер, виљушкар, гипсер, монтер и

друго)

5. Статус:

- ☐ Ученик /чка– средно образование
☐ Студент/ка
☐ Не вработен/а
☐ Вработен/а
☐ Пензионер/ка
☐ Примател/ка на ГМП
☐ Соуживател/ка на ГМП

6. Што за вас преставува поимот „родово базирано насилство“ врз жени?

.....
.....

7. Кои форми на родово базирано насилство ги препознавате? (можни се повеќе опции)

- ☐ Насилство врз жени и девојки
- ☐ Насилство врз ЛГБТИ луѓето
- ☐ Насилство од интимен партнер
- ☐ Семејно насилство
- ☐ Физичко насилство
- ☐ Сексуално насилство
- ☐ Економско насилство
- ☐ Принуден брак
- ☐ Селективен абортус на женски деца
- ☐ Психолошко насилство
- ☐ Фемицид

8. Дали знаете што што е фемицид?

- ☐ Да.
- ☐ Не.

9. Каде може да се случи насилство?

- ☐ Дома
- ☐ На улица
- ☐ Институција
- ☐ Работно место
- ☐ Друго

10. Што за вас преставува поимот „семејно насилство“?

.....
.....

11. Кој може да биде сторител на семејно насилство? (можни се повеќе опции)

- ☐ Маж
- ☐ Жена
- ☐ Син
- ☐ Ќерка
- ☐ Баба
- ☐ Дедо
- ☐ Партнер/ка
- ☐ Само машките
- ☐ Сите наведени

12. Кои форми на семејно насилство ги препознавате? (можни се повеќе опции)

- ☐ Физичко
- ☐ Психолошко
- ☐ Сексуално
- ☐ Економско

13. Доколку сте жртва на родово базирано насилство или семејно насилство каде би пријавиле?

- ☐ Полициска станица.
- ☐ Центар за социјални работи.
- ☐ Невладина организација.
- ☐ Ќе се јавам на СОС линија.
- ☐ Друго

14. Дали знаете поради кои причини жртвите најчесто не пријавуваат родово базирано или семејно насилство? (можни се повеќе одговори)

- ☐ Страв од насилникот
- ☐ Немаат каде да одат/да се сместат жртвите
- ☐ Недоверба во институциите
- ☐ Финансиски причини (невработеност, немање на личен извор на приход)
- ☐ Веруваат дека ќе се промени состојбата
- ☐ Ја прифаќаат како нивна вина
- ☐ Немаат поддршка од најблиските
- ☐ Друго

15. Доколку сте жртва на родово базирано насилство или семејно насилство дали би кажале на некој?

- ☐ Да.
- ☐ Не.
- ☐ Не знам.
- ☐ Одбивам да одговорам.

16. Доколку Да. На кого би му кажале?

- ☐ Член на семејство.
- ☐ Другар/Другарка.
- ☐ Партнер/ка.
- ☐ Професионално лице (адвокат, психолог, социјален работник итн.)
- ☐ Друго

17. Доколку сте сведок на родово базирано насилство или семејно насилство, дали би пријавиле кај надлежните институции?

- ☐ Да
- ☐ Не
- ☐ Не знам

18. Ова прашање содржи 10 изјави. Ве молиме прочитајте ги изјавите и обележете дали се ТОЧНИ или НЕТОЧНИ.

а) Понекогаш е нормално кога си во врска или брак да се случи да ја/го удриш својот партнер/ка.

- ☐ Точно.

☐ Неточно.

b) Ако видам дека некој кој е во врска или брак како физички го напаѓа партнерот/ката, тоа е насилство и треба да се пријави.

☐ Точно.

☐ Неточно.

c) Само жените/девојките можат да бидат жртви на семејно насилство.

☐ Точно.

☐ Неточно.

d) Мажот нема право да и забрани на жената да користи апчиња против забременување.

☐ Точно.

☐ Неточно.

e) Во брак е нормално сопругот да ги чува и парите на жената и тој да одлучува за што и кога ќе се потрошат.

☐ Точно.

☐ Неточно.

f) Родителите не можат да договараат бракови на нивните деца, без нивна согласност.

☐ Точно.

☐ Неточно.

g) Една добра сопруга/жена треба секогаш да се покорува на мислењето на сопругот/мажот дури и кога не го дели истото мислење.

☐ Точно.

☐ Неточно.

h) Викање, навредување, пцовки во врска или во брак е насилство.

☐ Точно.

☐ Неточно.

i) Важно е за сопругата/жената да побара дозвола од сопругот/партнерот за да работи или да се пријави за некое работно место.

☐ Точно.

☐ Неточно.

j) Домашната работа е за девојчињата, а лидерството/кариерата за момчињата.

☐ Точно.

☐ Неточно.

**НИЕ МОЖЕМЕ !
AMEN SHAJ !
WE CAN**

ДЕКЕМВРИ, 2022